

Twee voor de prijs van 1

- Waarom circulair
- Circulaire doelen
- Kansen
- Context
- handreiking

even
voorstellen

Paul Terwisscha

- Directeur-bestuurder Volksbelang
- Sinds 2016 lid
transitieteam circulaire bouweconomie
- Peergroep circulariteit
Groene Huisvesters

volksbelang

GROENE
HUISVESTERS

De
circulaire
bouweconomie

‘Circulaire bouw vraagt om een breed gedragen definitie’

Woningcorporaties kunnen een aanjagende rol hebben in meer circulariteit in de bouw. Dat blijkt uit het rapport ‘Woningcorporaties als opdrachtgever voor circulaire renovatie en nieuwbouw’.

[Lees verder](#)

Aandachtsgebieden
woningbouw

Energietransitie

Woonkosten

Flexwonen

Beschikbaarheid

Modulair bouwen

Wonen en zorg

Renovatie

Klimaatadaptatie

Circulair

Nul-op-de-meter

CO2-neutraal

RGS

BIM

Energieprestatie
NTA8800

biodiversiteit

Waarom circulair

Hoeveel keer Nederland heeft Nederland nodig
om aan de vraag van de bewoners naar natuurlijke hulpbronnen
te kunnen voldoen?

Bron: National Footprint and Biocapacity Accounts 2021
Andere landen zijn te vinden op: [overshootday.org/how-many-countries](https://www.overshootday.org/how-many-countries)

Waarom circulair

Waar hebben we het over

De Circulaire Bouweconomie:

Bouwen, wonen, werken, leren en recreëren

in gebouwen, gebieden en met infrastructuur,

zonder hiervoor onze natuurlijke hulpbronnen uit te putten

de leefomgeving te vervuilen

en ecosystemen aan te tasten

op een wijze die betaalbaar is

en bijdraagt aan welzijn

van mens en dier

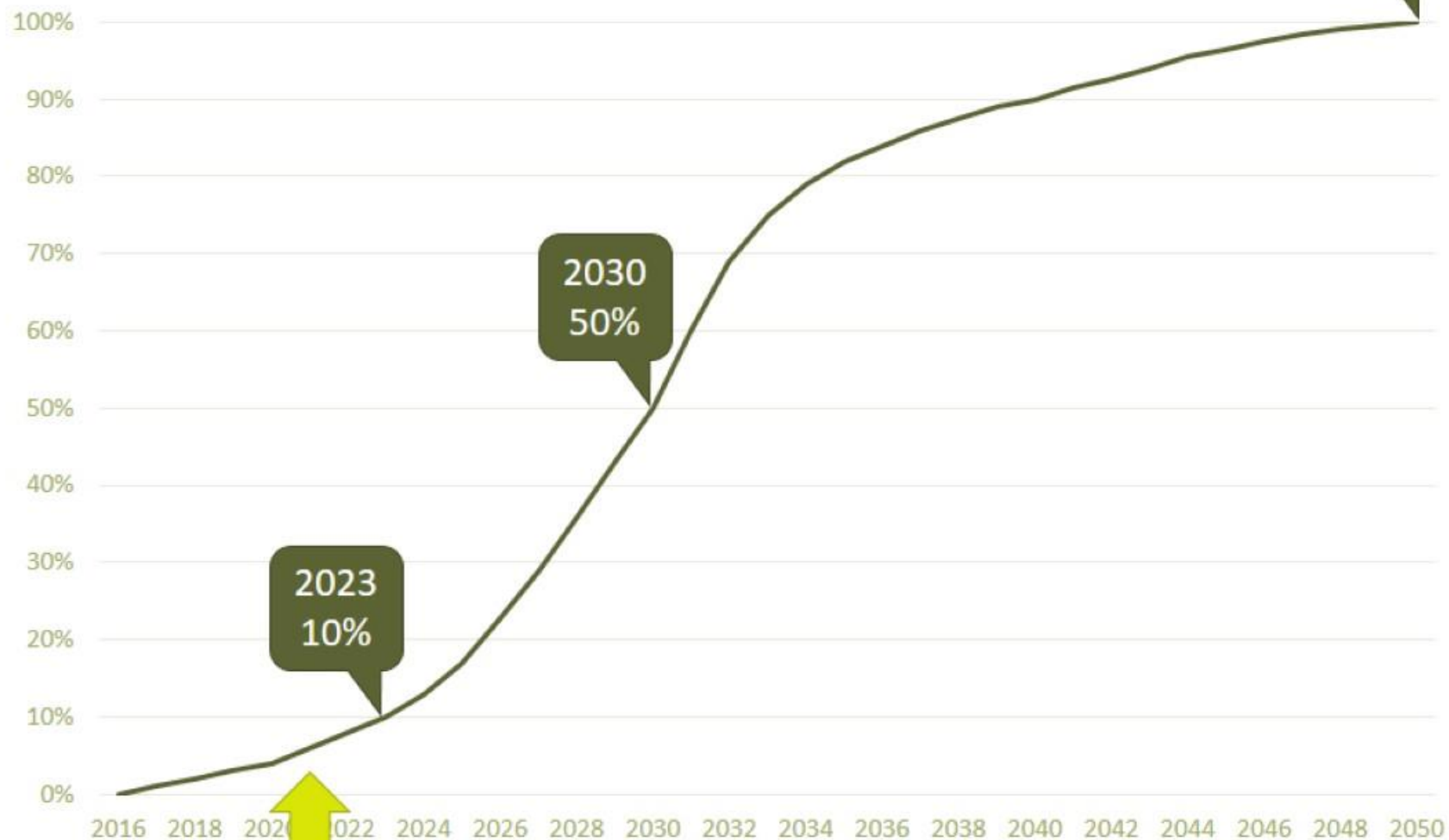
Hier en daar, nu en later.

Definitie transitieteam 2016

Waarom circulair

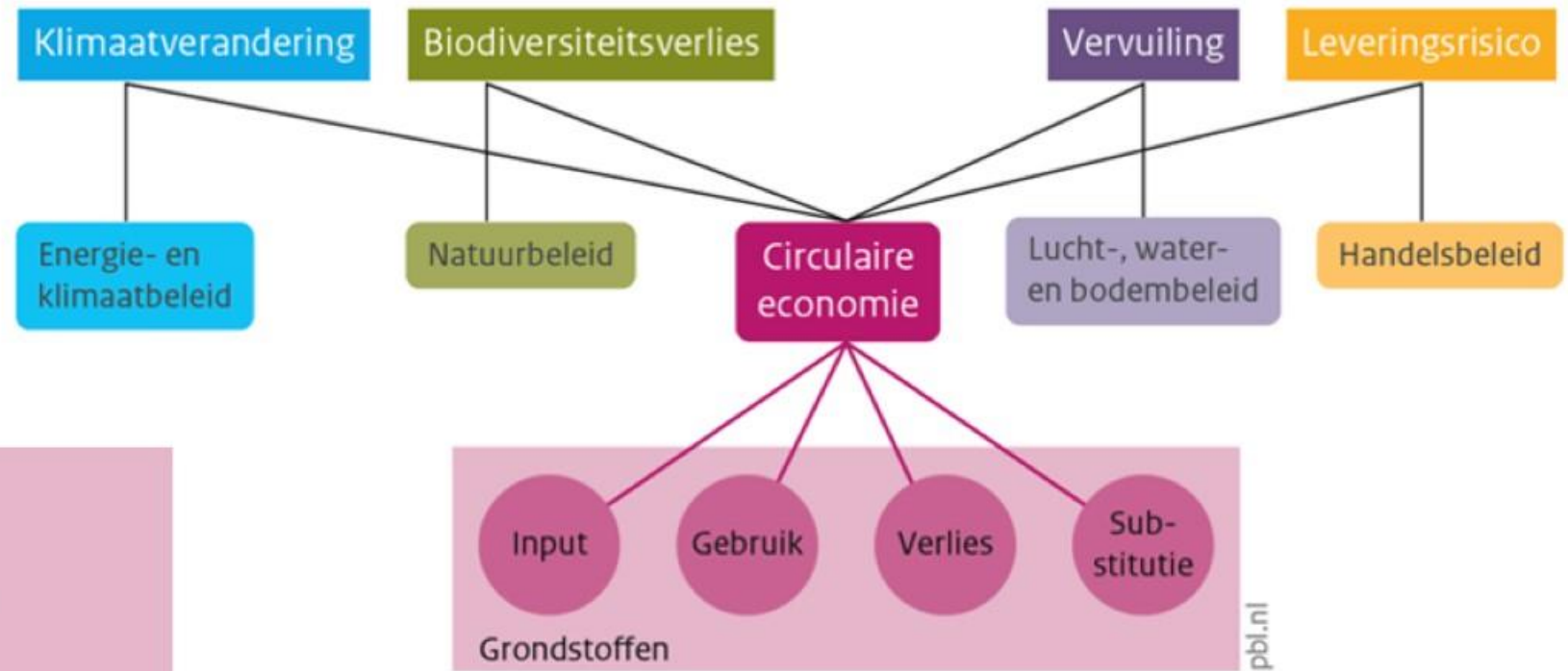
Nederland circulair
in 2050

Circulair in 2050

Net begonnen – goed in beweging – tijd van proberen

Waarom circulair

4 draaiknoppen:

Input: minderen-delen-slimmer

Gebruik: onderhouden en koesteren

Verlies: hoogwaardig recyclen

Substitutie: eindige grondstoffen vervangen / hernieuwbare grondstoffen / alternatieven met minder milieudruk

Waarom circulair

Belang van circulaire corporaties

2,2 miljoen huurwoningen CO₂ neutraal

opgave 67.000 woningen/jaar

regulier onderhoud en verbetering

In- en uitstroom: **HEEL VEEL MATERIAAL**

+

opgave toevoegen 30.000 woningen per jaar

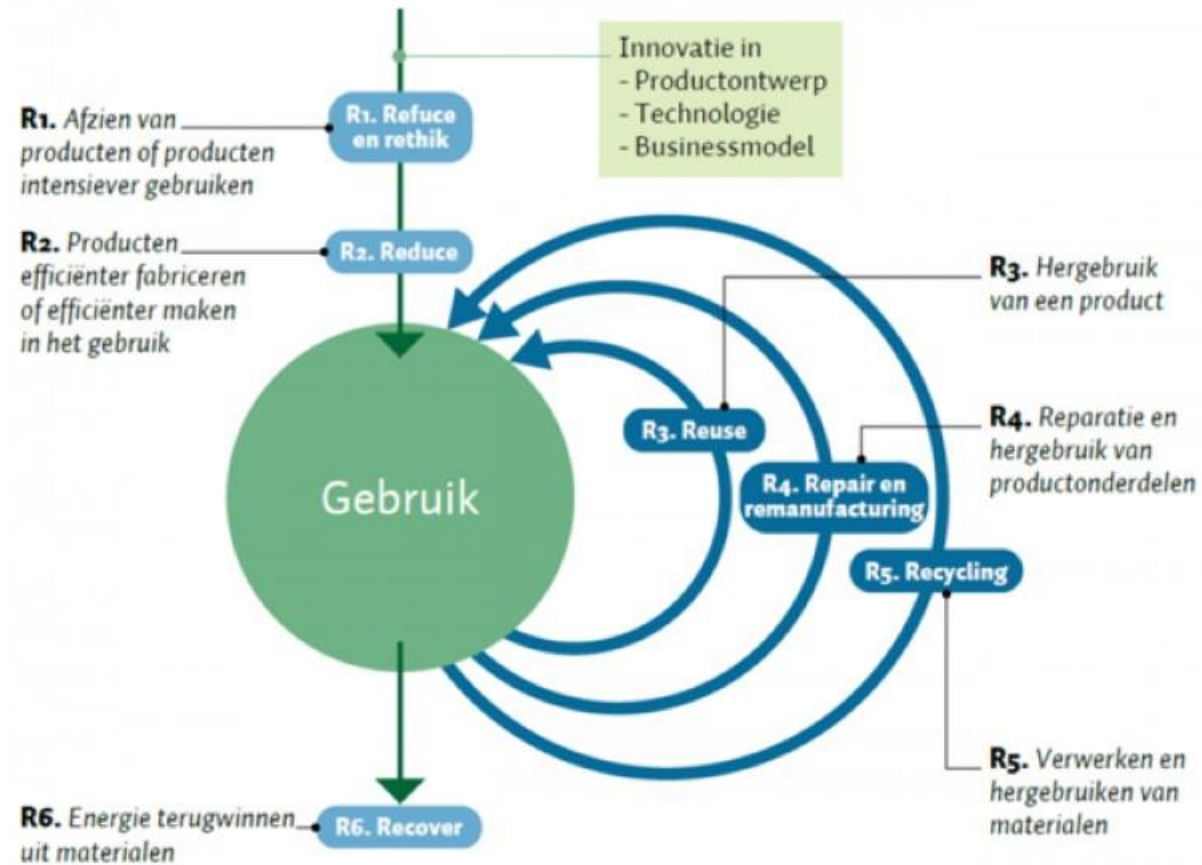

Instream: **HEEL VEEL MATERIAAL**

Circulariteit als verdubbelaar CO₂ reductie

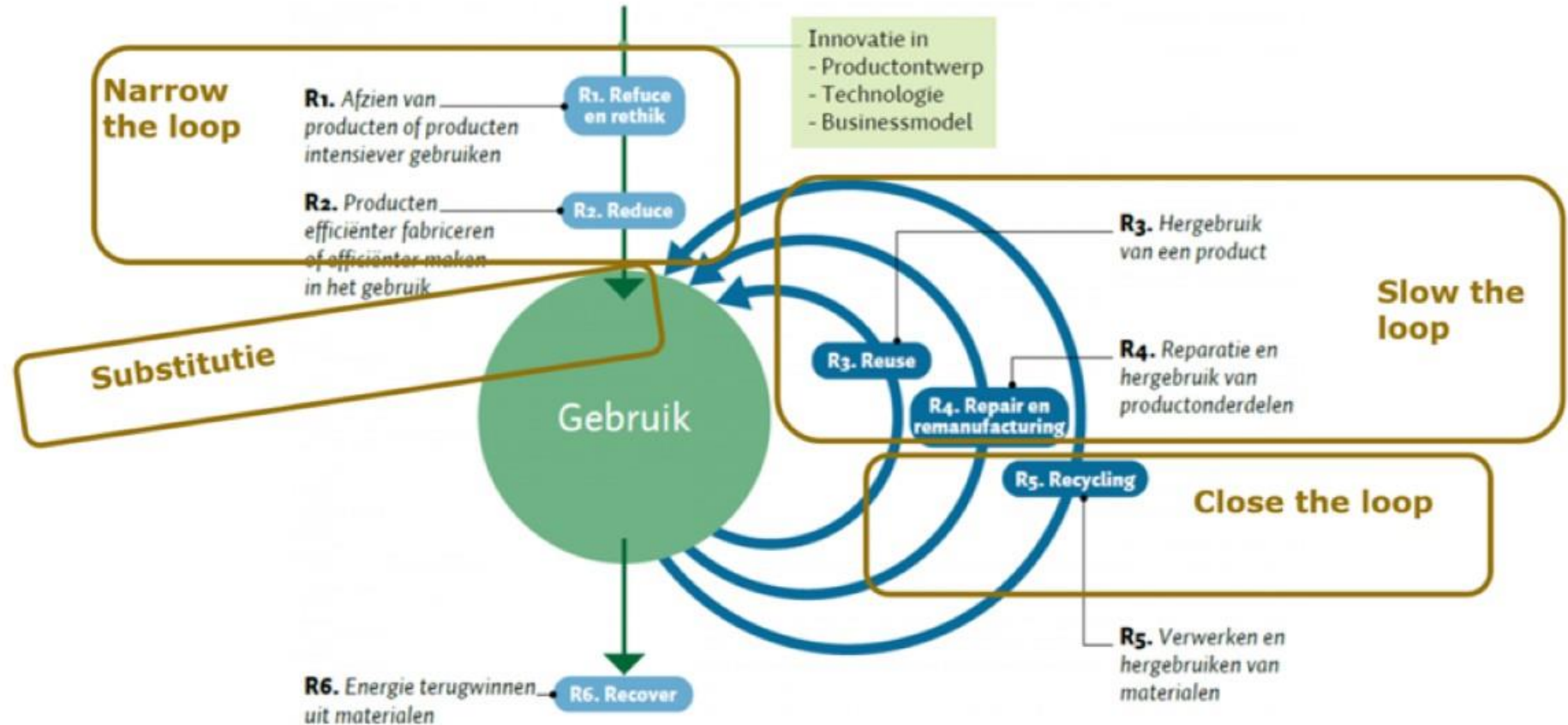

Circulaire doelen

Circulariteitsdoelen 4 knoppen om aan te draaien

Twee voor de prijs van één

CO₂eq uitstoot

KANS
Hoogwaardig
hergebruik

Regio -> 100.000 huurwoningen

**Aandeel landelijke doelstellingen:
3.000 huurwoningen verduurzamen**

zo'n 70 kippers met dakpannen per jaar

**2/3 dakpannen hergebruiken
Potentiele CO2 reductie 60-80% !**

**Besparing van 600 ton CO2 per jaar
Besparing per dak € 2.000 – 2.500**

Circulariteit als verdubbelaar CO2 reductie

Regio -> 100.000 huurwoningen

Aandeel landelijke doelstellingen

1.350 huurwoningen toevoegen

3.000 huurwoningen verduurzamen

**zo'n 22 olympische zwembaden aan isolatie
per jaar**

Potentiele CO2 reductie biobased 60-80% !

Besparing van 850 ton CO2 per jaar

CO2 opslag pm. € 70 per ton CO2

Circulariteit als verdubbelaar CO2 reductie

KANS
Gebouw
transformatie

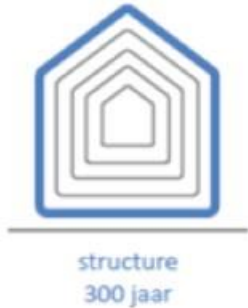
Regio -> 100.000 huurwoningen

**Aandeel landelijke doelstellingen
1.350 huurwoningen toevoegen**

Transformatie ipv. Nieuwbouw
Kantoor => wonen
Woningsplitsing
Uitbreiden
Verdichten

6 lagen model Steward Brand

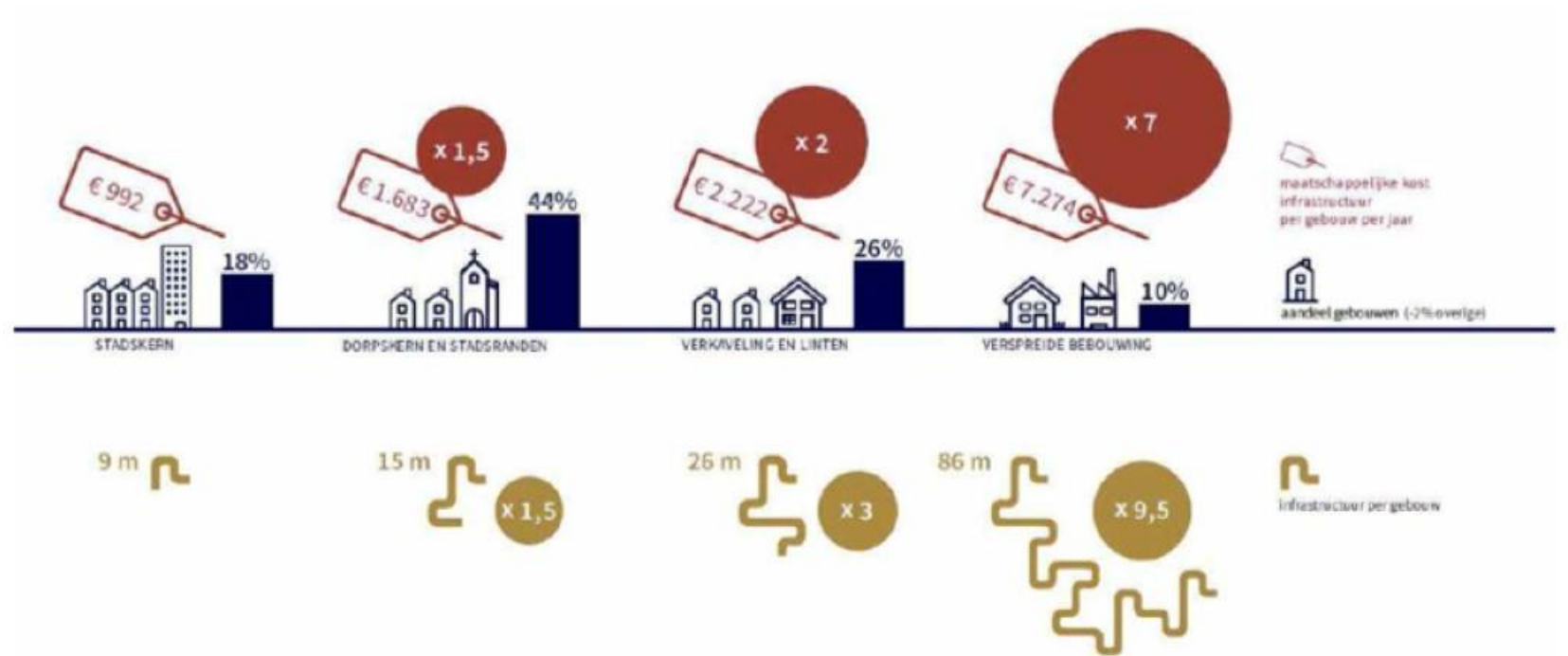
Circulariteit als verdubbelaar CO2 reductie

KANS nieuwbouw

site

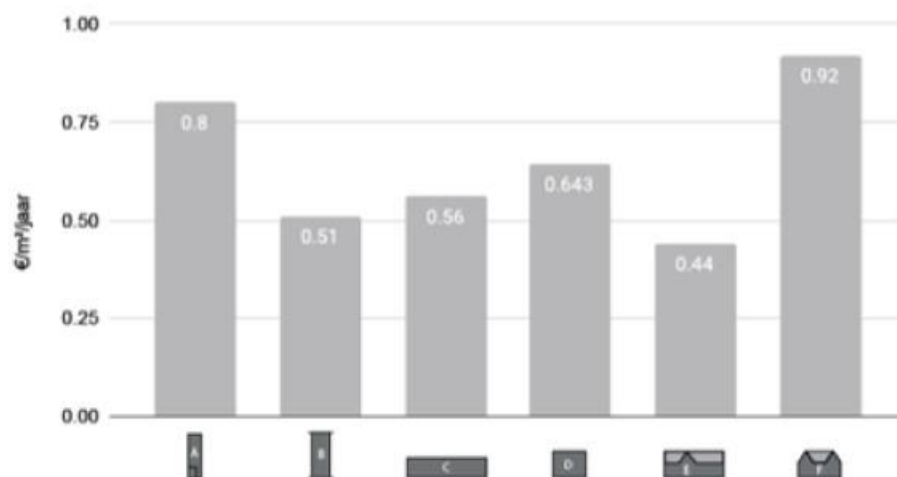

Circulariteit als verdubbelaar CO2 reductie

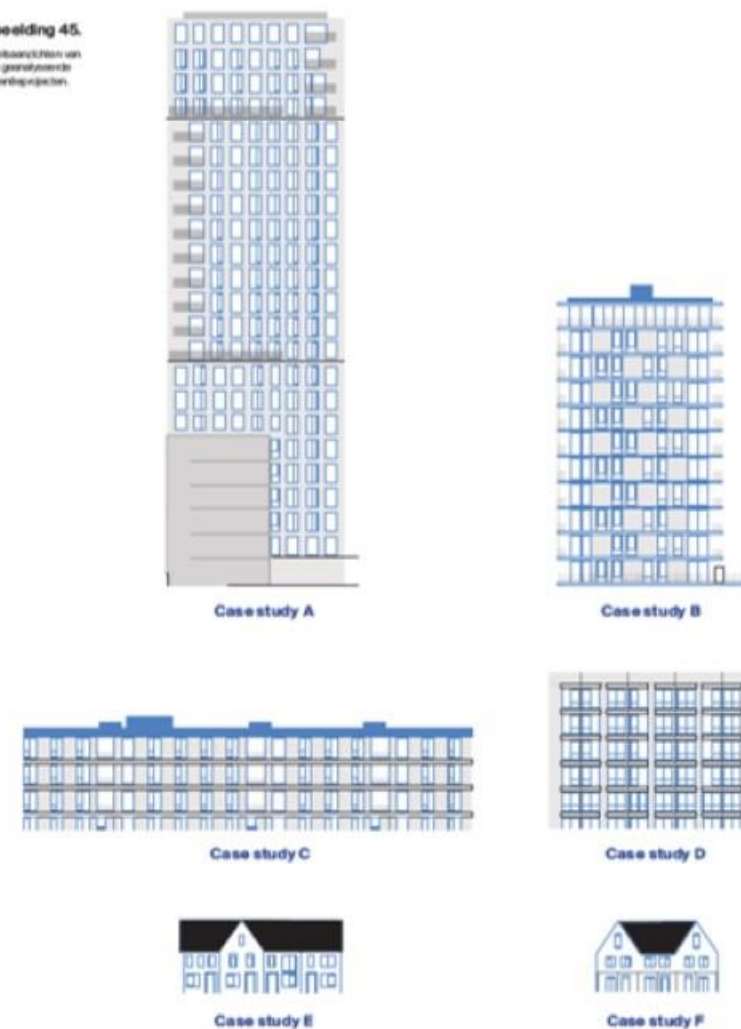

Abbeelding 45.
Overzichten van de 6 getoetste vloerplannen.

Verdieping van 6 cases

MPG waarden variërend
van 0,92 tot 0,42

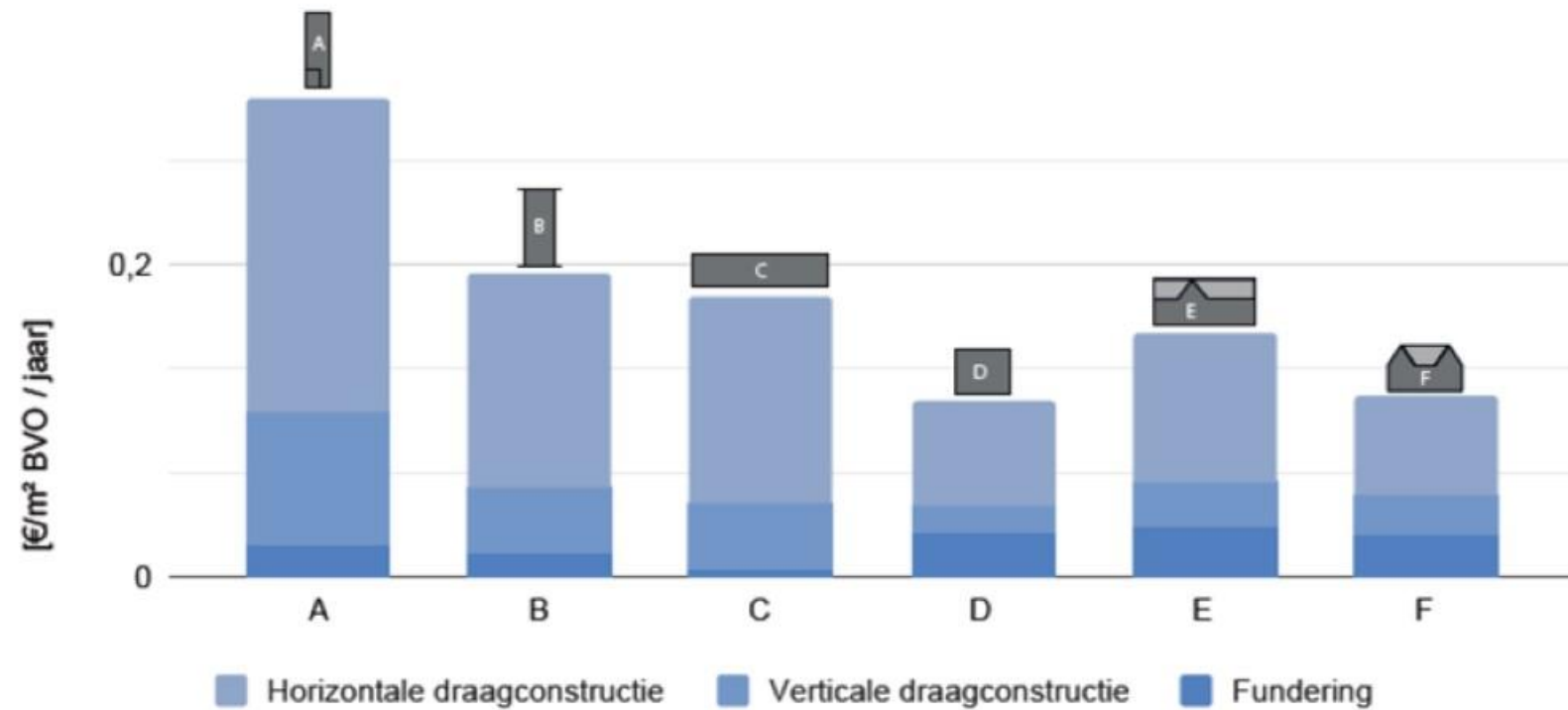

KANS nieuwbouw

structure

Circulariteit als verdubbelaar CO2 reductie

Context

Stimulerende overheid

Belemmeringen wegnemen

Ontwikkelkosten delen

Marktintroductie aantrekkelijk en makkelijk

Op zoek naar launching customers

'Beweging' naar integrale CO2 reductie

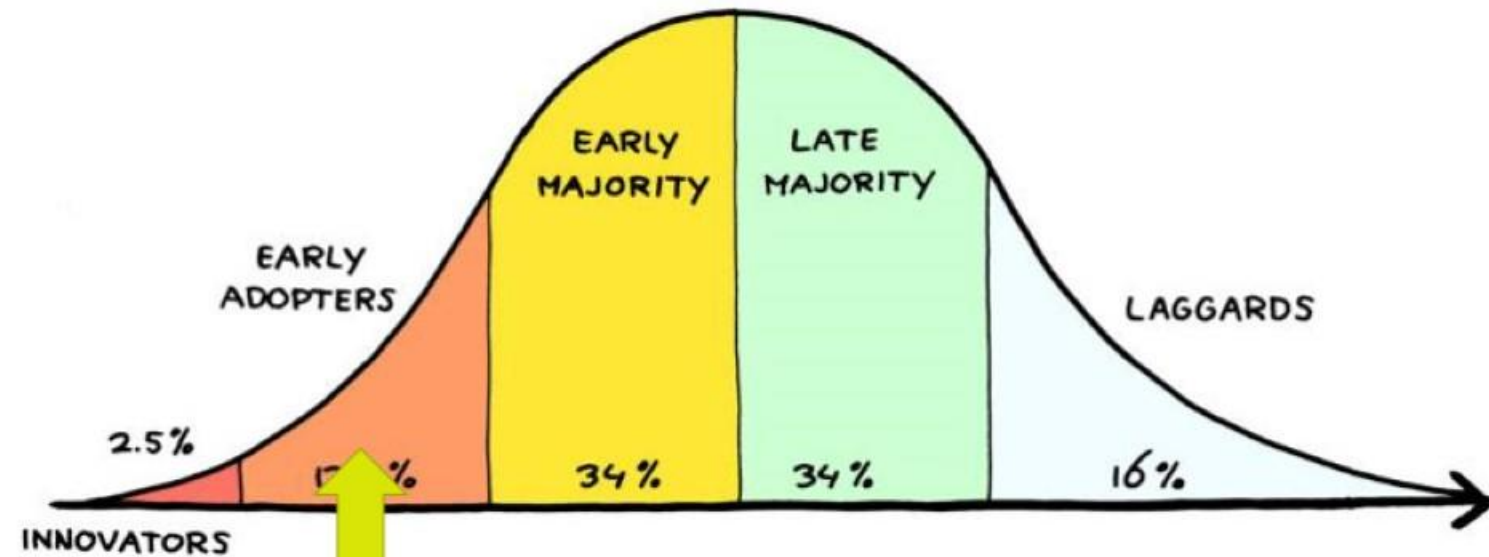
Regelgeving als stok achter de deur

DE WORTEL

DE PREEK

DE STOK

Context

circulaire corporatie

Grondstoffenbank

Sturen op uit- en instroom

Regionaal samenwerken

Verbinden inkoopstromen

Stimuleren ketenverkorting

Bewoner positie geven

Als rentmeesters doen we al heel veel

- Professioneel onderhoud
- Koesteren wat we hebben

Handreiking

Groene huisvesters

Toolbox circulair bouwen (het Nieuwe Normaal)

Onderzoek materiaalstromen corporatie-NL

Impactvolle materiaal-/productketens

Roadshow corporatiebestuurders

Inzet op effectieve regelgeving

Platform kennisdeling

Programma 2022

GROENE
HUISVESTERS

19 JANUARI

Prestatieafspraken
Klimaatadaptatie

26 JANUARI

Hoge Houtbouw

29 JUNI

Hoogwaardig hergebruik
van materialen

10 FEBRUARI

Warmtenet Den Haag
geleerde lessen

6 JULI

Groene wijkaanpak
GWL-Terrein

16 FEBRUARI

Wijkwarmte Atlas
voor energietransitie

20 JULI

Wateropvang op eigen terrein

2 MAART

Klimaatrisico van
Vastgoed in beeld

21 SEPTEMBER

De cv-ketel
als materialenbron

16 MAART

Circulair Eigen Haard
Hoe dan?

28 SEPTEMBER

Duurzame mobiliteit

14 APRIL

Tuinen
Floraide Almere

5 OKTOBER

Huurders op groen

20 APRIL

Nudging voor
Duurzaamheid

12 OKTOBER

Blauw Groene daken

11 MEI

Hitte

16 NOVEMBER

Toepassing van
Biobased materialen

18 MEI

Circulair versnellen:
Het nieuwe normaal

30 NOVEMBER

Bewoners-communicatie
duurzame warmtebron

15 JUNI

Zonnecoöperatie
van huurders

7 DECEMBER

EU Fondsen
Hybride warmtepompen

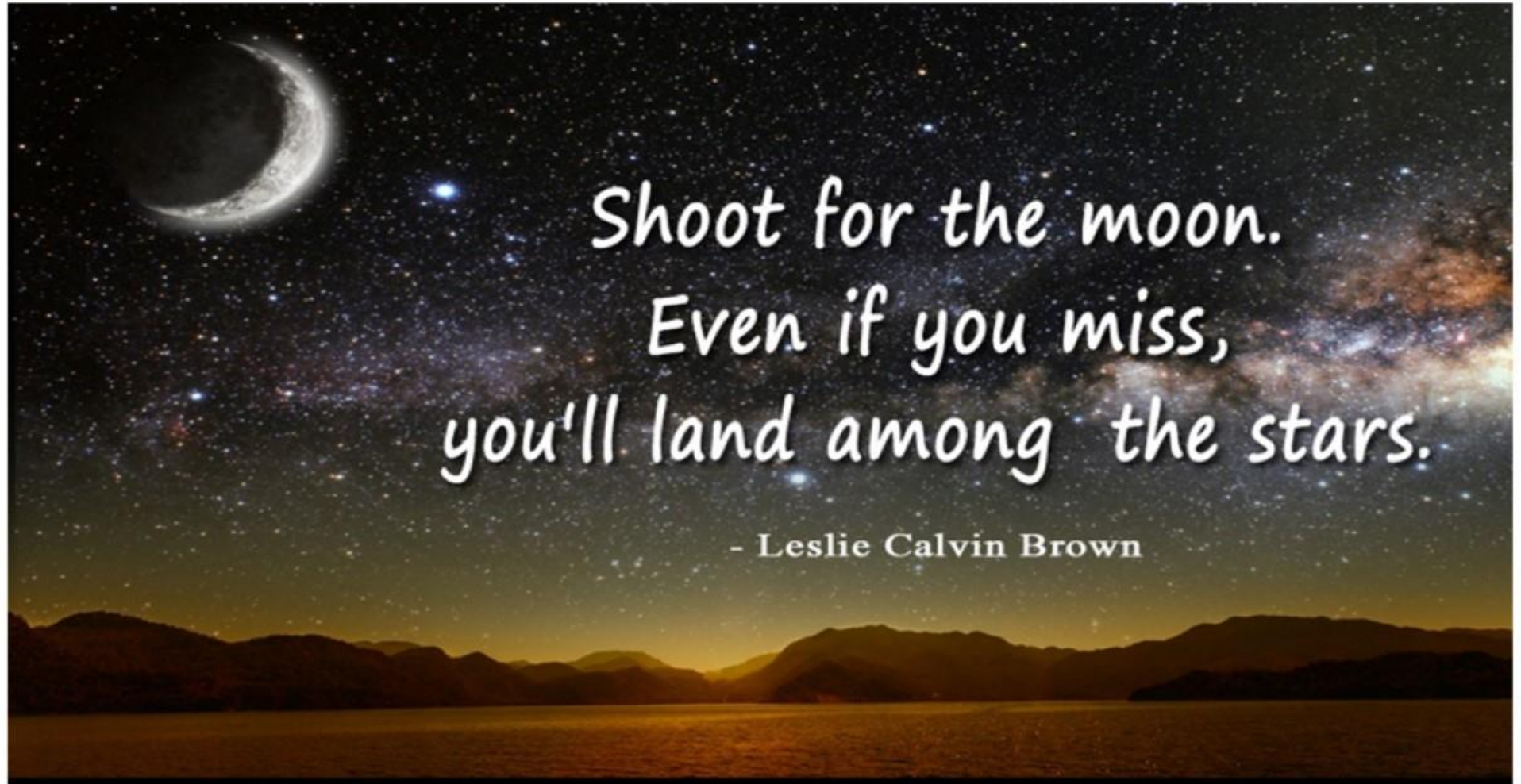
Samen Klimaatbestendig en Groene Huisvesters organiseren in 2022 zes excursies over corporaties en klimaatadaptatie.

Groene Huisvesters, Transitieteam Circulaire Bouweconomie en het ministerie van BZK organiseren in 2022 acht excursies over corporaties en circulariteit.

Handreiking

[Alles over circulair bouwen | Circulaire Bouweconomie](#)
[Woningbouw – Circulaire Bouweconomie](#)
[Uitvoeringsprogramma | Circulaire Bouweconomie](#)
[Carbon-Based-Design.pdf \(circulairebouweconomie.nl\)](#)
[Samen Versnellen: 'Het Nieuwe Normaal' – Cirkelstad](#)

[Roadshow Klimaatadaptatie en Circulariteit](#)
[Videoboodschap bestuurders](#)
[Cursus Klimaatambassadeur en groen wonen](#)
[Groene Huisvesters Academie](#)
[Bouwstenen circulariteit](#)